

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 22.6.2011
COM(2011) 381 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam (EUSBSR)

EUSBSR 2011. gada ziņojums

1. Ievads

ES Baltijas jūras reģions ar gandrīz 85 miljoniem iedzīvotāju (kas veido 17 % no kopējā ES iedzīvotāju skaita) ir aktīvi izmantojis daudzas iespējas, ko radījusi paplašināšanās, ES integrācijas pastiprināšana un pieaugošā reģionu vienotība. Līdz ar to ir uzlabojusies informētība par reģiona kopīgajiem dabas resursiem un tā vides neaizsargātību. Nesenā ekonomikas krīze arī ir apliecinājusi nepieciešamību sadarboties, un šajā ziņā reģiona valstis ir efektīvi reaģējušas.

Zināma nozīme ir bijusi Eiropas Savienības stratēģijai Baltijas jūras reģionam (*EUSBSR*), ko Eiropas Komisija pieņēma 2009. gada jūnijā¹, bet Eiropadome apstiprināja 2009. gada oktobrī². Tajā aplūkotas galvenās problēmas un neizmantotais potenciāls, kas piemīt šim lielajam reģionam, kurā ietilpst aptuveni viena trešdaļa no ES kopējās teritorijas. Tajā sniegts vienots plāns šīs slēgtās un seklās jūras ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanai un ar satiksmes sastrēgumiem un enerģētikas starpsavienojumiem saistīto jautājumu risināšanai. Stratēģija veicina tirgu attīstību pārrobežu līmenī, kā arī vienotu pētniecības, inovācijas un uzņēmējdarbības tīklu attīstību. Ar šiem konkrētajiem pasākumiem stratēģija būtiski veicina tādas svarīgas ES politikas īstenošanu kā stratēģija “Eiropa 2020” un integrētā jūrniecības politika, kā arī pēc paplašināšanās pastiprinājusi reģiona integrāciju ES .

Stratēģijā izklāstīts, kā, īstenojot kopīgus pasākumus, ir iespējams efektīvi veicināt ilgtspējīgu vidi, sekmēt reģiona uzplaukumu, pieejamību un pievilcību, kā arī garantēt drošumu un drošību. Tā pastiprina ES kopīgo mērķu sasniegšanas centienus un apvieno teritoriālos un nozaru jautājumus, pamatojoties uz vienojošām problēmām. Pamatu ārējai sadarbībai nodrošina Ziemeļu dimensija — ES, Krievijas, Norvēģijas un Īslandes kopējā politika.

Jau noteiktu laiku esot īstenošanas posmā, stratēģija apliecina jaunās sadarbības pieejas vērtību. Tā demonstrē apņēmību, kura piemīt dažādiem partneriem valsts, reģionu un pilsoniskās sabiedrības līmenī un kuras pamatā jo īpaši ir Eiropas Parlamenta darbs un plašais ieguldījums, kas atklātajā apspriešanas posmā veikts vietējā līmenī³. Lai arī īstenošanas posmā ir konstatēti turpmāk risināmi jautājumi, tostarp nepieciešamība labāk saskaņot finansējumu un pastiprināt organizatorisko struktūru, Komisija uzskata, ka stratēģija jau tagad ir labvēlīgi ietekmējusi sadarbību reģionā.

Padome ir aicinājusi Komisiju “ne vēlāk kā 2011. gada jūnijā ziņot Padomei par panākto progresu un sasniegtajiem rezultātiem”⁴. Šis ziņojums seko 2010. gada starpposma ziņojumam, kas apspriests ar plašu ieinteresēto personu loku ikgadējā forumā Tallinā 2010. gada 14.–15. oktobrī. Tā kā stratēģijas izstrāde ir dinamisks novatorisks process, kam nepieciešams laiks, šajā ziņojumā ieteikti turpmākajos gados veicamie uzlabojumi. Tas arī ir iedvesmas avots ES stratēģijas izstrādei Donavas reģionam un citām iespējamām iniciatīvām, tostarp iniciatīvām ar līdzīgu vai lielāku jūras dimensiju.

¹ COM(2009) 248, 10.6.2009.

² Eiropadome 2009. gada 29.–30. oktobrī apstiprināja *EUSBSR* un aicināja visas iesaistītās puses ātri rīkoties, lai nodrošinātu šīs stratēģijas pilnīgu īstenošanu.

³ Anotēts rīcības plāns ir pieejams stratēģijas tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/index_en.htm.

⁴ Vispārējo lietu padomes 2009. gada 26. oktobra secinājumi.

2. Galvenie sasniegumi

Pamatojoties uz stratēģiju, ir veikti konkrēti pasākumi un resursi ir izmantoti racionālāk. Izveidotas jaunas darba metodes un sadarbības tīkli, un izstrādātas daudzas iniciatīvas, piemēram, turpmāk norādītās.

2.1. Jauni projekti

Lai īstenotu mērķus, kas noteikti stratēģijai pievienotajā rīcības plānā izklāstītajās 15 prioritārajās jomās, ir izstrādāti un finansēti⁵ daudzi jauni projekti, tostarp:

- **Baltic Deal**, kurā notiek darbs ar reģiona lauksaimniekiem, lai samazinātu barības vielu noteci un eitrofikāciju, ko tā izraisa;
- **CleanShip**, kas ievērojami samazina kuģu radīto piesārņojumu; piešķir karogu “*Clean Baltic Sea Shipping*” [tīra kuģošana Baltijas jūrā];
- **“LNG priekšizpēte”**, ar kuru tiek izstrādāta ilgtspējīga tuvsatiksmes kuģošana;
- **BaltAdapt**, kurā tiek gatavots reģionālais plāns, kas paredz pielāgošanos klimata pārmaiņām;
- **BSR Stars**, ar kuru tiek atbalstīta jauninājumu, kopu un MVU tīklu programma, kas palielina reģiona kopējo inovācijas spēju, ievērojami paplašina pastāvošos tīklus un kopas un rada nebijušus inovācijas speciālistu, uzņēmumu, pētniecības un izstrādes organizāciju un politikas veidotāju tīklus;
- **ScanBalt Health Port**, ar kuru Baltija tiek reklamēta kā veiksmīgs pasaulē vadošais “veselības reģions”;
- **Baltic Transport Outlook**, ar kuru tiek nodrošināts strukturēts plānošanas atbalsts reģiona transporta infrastruktūrai, pamatojoties uz preču un pasažieru plūsmu analīzi.

Minētie projekti ir tikai atsevišķi piemēri no vairāk nekā 80 galvenajiem projektiem, kas īstenoti saskaņā ar rīcības plānu. Citi projekti aptver pilnu savstarpēji saistīto reģiona problēmu spektru, piemēram, tiek veidotas aizsargātās jūras teritorijas (tādējādi padarot Baltijas jūru par pirmo jūras reģionu pasaulē, kurā tiek sasniegts Bioloģiskās daudzveidības konvencijas mērķis piešķirt aizsargātās teritorijas statusu vismaz 10 % no jūras kopējās teritorijas). Citos projektos tiek risināti citi jautājumi atbilstīgi uz sadarbību vērstajai Baltijas līmeņa pieejai, piemēram, bīstamo vielu kontrole, vienotā tirgus šķēršļu likvidēšana un sadarbības uzlabošana starp aptuveni 200 reģiona universitātēm.

Šīs iniciatīvas sniedz rīcības modeli citiem projektu organizētājiem.

2.2. Jauns impulss pašreizējiem projektiem

Stratēģija izstrādāta, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta iepriekšējā sadarbībā un pašreizējos projektos. Tā nodrošina lielāku pamanāmību, plašākus sadarbības tīklus un skaidrāku nepastarpinātu saikni ar politikas veidošanu valsts un Eiropas līmenī. Piemēram:

⁵ Papildu informācija par projektiem ir pieejama stratēģijas tīmekļa vietnē.

- trīs Baltijas valstu integrācija Eiropas enerģētikas tirgū tiek panākta, izmantojot Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojuma plānu, kura pamatā ir stratēģijā noteiktās makroreģionālās enerģētikas prioritātes;
- *Baltic Master II* projektā ir izstrādāta labāka tehnoloģija, piemēram, “notekūdeņu vedēji” un “eļļainā ūdens pārvadāšana”, lai atvieglinātu kuģiem savu atkritumu nogādi ostās; pašlaik šajā projektā iesaistītas 15 reģiona ostas.

Stratēģijā uzmanība pievērsta arī apjomradītiem ietaupījumiem. Piemēram, vienā kopā tiek apvienoti tie projekti, kuros tiek risināti līdzīgi jautājumi:

- izstrādāti ilgspējīgas lauksaimniecības projekti: ***Baltic Compass*** kā politikas jautājumu kontaktpunkts, ***Baltic Manure*** attiecībā uz jautājumu par dzīvnieku izcelsmes atkritumiem kā būtisku jūras piesārņojuma avotu un ***Baltic Deal*** lauksaimnieku konsultēšanai;
- trīs projektos transporta jomā, proti, ***TransBaltic***, ***East West Transport Corridor II*** un ***Scandria***, ir panākta vienošanās par kopīgiem pasākumiem, darba dalīšanu un saskaņošanas pasākumiem, lai izveidotu zaļos koridorus.

Daudzi citi pašlaik notiekoši projekti ir guvuši labumu no labāka stratēģiskā pamata, veidojot saites un tādējādi palielinot savu ietekmi.

2.3. Jauni un izstrādes posmā esoši tīkli

Stratēģija veicina jaunu iekļaujošu tīklu attīstību, kā arī pastiprina sadarbību un uzlabo darba dalīšanu starp pastāvošajiem tīkliem. Tā nodrošina vienotu atsauces punktu daudzām organizācijām Baltijas jūras reģionā. Arvien biežāk cilvēki un organizācijas savā darbā pamatojas uz rīcības plānā noteiktajām prioritātēm.

Piemēram, stratēģija paredz:

- jaunu satvaru jūras kopienai. Baltijas jūras vides aizsardzības komisija (*HELCOM*) ir cieši saistīta ar uzdevumiem vides jomā. Tā vada galvenos projektus vairākās prioritārās jomās, un tās Baltijas jūras rīcības plāns (*BSAP*) un šī stratēģija papildina viena otru, lai sasniegtu Jūras stratēģijas pamatdirektīvā paredzēto labo vides stāvokli. Reģionālās organizācijas, piemēram, Baltijas jūras valstu padome (BJVP), Baltijas jūras parlamentārā konference un Baltijas jūras valstu apakšreģionu sadarbība, ir veicinājušas sadarbību un uzlabojušas pārvaldību jūras jautājumos;
- ilgspējības jautājumos ir izveidota saikne ar BJVP ekspertu grupu *Baltic 21*;
- pateicoties stratēģijai, Ziemeļu Ministru padome ir paplašinājusi savus tīklus, lai aptvertu visu Baltijas jūras reģionu;
- Baltijas jūras Darba grupa organizētās noziedzības apkarošanai ir novatoriski izmantojusi savas pastāvošās struktūras, lai vēl vairāk samazinātu pārrobežu noziedzības radīto kaitējumu, kas ir īpaši svarīgi, jo vietējo un reģionālo iestāžu lēmumu pieņemšanas un budžeta pilnvaras ir palielinājušās un līdz ar to šīs iestādes ir kļuvušas mērķtiecīgākas savā darbībā;
- reģiona transporta ministrijas pašlaik koordinēti plāno ieguldījumus infrastruktūrā;

- Ziemeļu dimensijā Sabiedrības veselības un sociālās labklājības partnerībā (*NDPHS*, vadošais partneris veselības prioritātē) ir izveidota sadarbība ar jauniem partneriem, piemēram, ar e-Veselību reģionu tīklu;
- Kopīgā Baltijas jūras pētniecības un izstrādes programma (*BONUS*), kas izstrādāta saistībā ar stratēģiju, ir izveidota atbilstīgi Eiropas tiesiskajam regulējumam ar lēmumu 2010. gada septembrī, un tās budžets ir EUR 100 miljoni. Tās mērķis ir atbalstīt kopīgu plānošanu un uz mērķi orientētu pētniecību, lai risinātu visbūtiskākos ar Baltijas jūru saistītos jautājumus. Programmas pilnīga īstenošana tiks uzsākta 2011. gada novembrī.

Šī jaunā starpnozaru pieeja Baltijas jūras reģionam ir viens no vissvarīgākajiem panākumiem. Pastāv daudzi citi jaunu sadarbības tīklu piemēri, kuri tiek veidoti, lai veicinātu zaļo publisko iepirkumu, sadarbotos ar mērķi pilnīgi iedzīvināt iekšējo tirgu, atbalstīt pētniecību un inovāciju, kā arī sadarboties tādās tradicionālas konkurences jomās kā tūrisms. Ņemot vērā pašas jūras būtisko nozīmi, ir izveidots jauns tīkls apmācībai ar jūru saistītos jautājumos, lai apvienotu reģiona izcilības centrus.

2.4. Politikas izstrāde un saskaņība

Stratēģija attiecas ne tikai uz projektiem. Integrēts darbības stils veicina labāku politikas izstrādi un saskaņošanu, kā arī pastāvošo pieeju efektīvāku īstenošanu. Tā nozīmē arī to, ka nozaru politika, tostarp transporta, izglītības, enerģētikas un klimata, vides, zivsaimniecības, rūpniecības, inovācijas, veselības un lauksaimniecības politika, ir saskaņīga un atbilst visa Baltijas jūras reģiona vajadzībām. Piemēram, vides aizsardzības perspektīva ir jāatspoguļo politikā visos līmeņos, tostarp vietējā līmeņa diskusijās un pilsoniskās sabiedrības diskusijās, lai nodrošinātu, ka “zaļās” domāšanas principiem ir patiesa ietekme.

Citi piemēri:

- galvenajā projektā “**Aizliegums fosfātu izmantošanai mazgāšanas līdzekļos**” lēmumu pieņēmēji tiek informēti par valsts likumdošanas pasākumiem, kas nepieciešami, lai ierobežotu fosfātu izmantošanu sadzīves veļas mazgāšanas līdzekļos un mazgāšanas līdzekļos, ko izmanto automātiskajās trauku mazgāšanas mašīnās;
- **Baltijas jūras nodarbinātības tīkla** projektā tiek publicēti darba tirgus stratēģijas ieteikumi, lai panāktu ilgtspējīgu mobilitāti;
- **MARSUNO** projektā tiek turpināta kuģošanas pārraudzības sistēmu integrācija, sniedzot paraugu politikas veidotājiem visā ES;
- **BaltFish forums** sniedz reģionam un ES būtisku iespēju izstrādāt un pārbaudīt jaunu pieeju zivsaimniecības pārvaldībai, kas labāk atbilstu reģiona specifikai⁶.

Stratēģijas būtiska komponente ir ES Integrētās jūrniecības politikas⁷ īstenošana reģionā. Pārnozaru darbība jūras teritoriālās plānošanas jomā ir līdzeklis, ar ko iespējams uzlabot lēmumu pieņemšanas procesu, jūras teritoriju ilgtspējīgu izmantošanu līdzsvarojot ar nozaru interesēm, kuras savstarpēji konkurē attiecībā uz jūras teritoriju. Integrējot kuģošanas pārraudzības sistēmas, tiek panākta labāka saskaņa starp dažādām politikām, ļaujot

⁶ “Zaļā grāmata. Kopējās zivsaimniecības politikas reforma”, COM(2009) 163 galīgā redakcija, 22.4.2009.

⁷ “Integrēta Eiropas Savienības jūrniecības politika”, COM(2007) 575 galīgā redakcija, 10.10.2007., un SEC(2007) 1278, 10.10.2007., 16616/1/07 REV.

iesaistītajām personām apmainīties ar informāciju, lai uzlabotu reaģēšanas spēju efektivitāti. Turklāt iniciatīvas Baltijas jūrā, ar kurām tiek nodrošināti tīrāki kuģi ar zemu degvielas patēriņu, un tādas jaunas tehnoloģijas kā, piemēram, jūras vēja enerģija, rada jaunas darbavietas un saimnieciskās darbības iespējas.

2.5. Finansējuma saskaņošana un citas finanšu iniciatīvas

Pieejamā finansējuma saskaņošanai ar stratēģiju ir būtiska nozīme īstenošanas procesa veiksmīgā norisē. Izaicinājums ir bijis kohēzijas politikas (no kuras vien Baltijas jūras reģionam ir piešķirti aptuveni EUR 50 miljardi) centienu koncentrēšana līdztekus lielākajiem ES un valstu finansējuma avotiem. Panākti vairāki būtiski turpmāk minētie sasniegumi.

- Vairākās Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) programmās, piemēram, Zviedrijas konkurētspējas programmās, ir izstrādāti jauni atlases kritēriji. Starptautiskajā Baltijas jūras reģiona programmā galvenajiem projektiem ir piešķirti EUR 88 miljoni, un tās ceturtais uzaicinājums tika orientēts īpaši uz stratēģijas īstenošanu. Pārrobežu sadarbības programmās projektu pieteicēji tika mudināti izmantot stratēģijā noteikto pieeju. Izveidoti saraksti, kuros atspoguļots, kur un kā pastāvošie kohēzijas politikas projekti veicina stratēģijas īstenošanu, un šie saraksti ir pieejami dažādās par programmu īstenošanu atbildīgajās iestādēs.
- Ar Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) atbalstu izveidotais vadošo iestāžu un vietējo zivsaimniecības darba grupu (*FLAG*) Baltijas jūras tīkls veicina starptautisko sadarbību jautājumos, kas saistīti ar zivsaimniecības teritoriju ilgtspējīgu attīstību Baltijas jūras reģionā. Paredzams, ka šajā sadarbībā tiks izstrādāti kopīgi projekti, kas veicinās *EUSBSR* īstenošanu. Turklāt savos 2010. gada īstenošanas ziņojumos dalībvalstis iekļauj īpašu nodaļu, kurā izklāstīts, kā to programmas veicina stratēģijas īstenošanu.
- Vairākas valstis ir veicinājušas stratēģijas īstenošanu arī Eiropas Sociālā fonda (ESF) programmās. Piemēram, Zviedrijas ESF vadošā iestāde daudzos projektu priekšlikumu iesniegšanas uzaicinājumos prioritāti piešķir ar starptautiskiem pasākumiem saistītām prasībām. Arī Dānija un Igaunija savos ESF projektos ir uzsvērušas labumu, ko projekts rada starptautiskajā līmenī. Pamatojoties uz to, Zviedrijas vadošā iestāde sadarbojas ar saviem partneriem citās Baltijas jūras valstīs neformālajā “Baltijas jūras tīkla ESF”, kas izveidots un konsolidēts īpašā projektā 2011.–2012. gadā.
- Citas ES finansējuma programmas savā darbā pārņem “stratēģijas pieeju”. Galvenajam projektam **“Ilgtspējīga lauku attīstība”** finansējums piešķirts kā no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) līdzekļiem finansētu lauku attīstības programmu starptautiskam projektam.
- Pētniecības un izstrādes jomā ir pastiprināta *BONUS* saikne ar stratēģiju. Veikti pasākumi, lai iesaistītu inovācijas finansējošās aģentūras un jo īpaši lai pilnīgāk izmantotu stratēģijas galveno projektu **“*BSR Stars*”**.
- Pēc Eiropas Parlamenta iniciatīvas ES 2011. gada budžetā ir paredzēts mērķfinansējums EUR 2,5 miljonu apmērā galvenokārt prioritāro jomu koordinātoru darba atbalstam.
- Daudziem galvenajiem projektiem ir arī piešķirts aizdevums no Eiropas Investīciju bankas un Ziemeļvalstu investīciju bankas (*EIB* un *NIB*). Divi piemēri ir Vroclavas ūdens un notekūdeņu projekts (projekta izmaksas — EUR 158 miljoni) un *Rail Baltica*

posmi Latvijā (projekta izmaksas — EUR 80 miljoni); abiem šiem projektiem tika piešķirts *EIB* aizdevums.

Komisija un Eiropas Investīciju banka (*EIB*) veic kopīga īstenošanas mehānisma potenciāla novērtējumu. Šāds mehānisms atvieglinātu “rentablu projektu” sagatavošanu, apvienojot piešķirumus ar aizdevumiem, kā arī uzraugot un veicinot projekta efektīvu īstenošanu.

Ieguldījumu ir veikušas arī citas organizācijas. Piemēram, Ziemeļu Ministru padome un Zviedrijas Attīstības aģentūra (*SIDA*) ir piešķirušas sākumkapitālu. Mobilizēts arī valsts, reģiona, vietējais un privātā sektora finansējums.

2.6. Sadarbība ar Baltijas jūras reģiona valstīm, kuras nav ES dalībvalstis

Tā kā stratēģija ir ES iniciatīva, valstīm, kas nav ES dalībvalstis, tā nav jāņem vērā. Tomēr atbalstu ir pādušas visas trīs valstis, kuras šī stratēģija skar visvairāk, proti, Krievija, Norvēģija un Baltkrievija. Krievija ir neaizstājams partneris Baltijas jūras reģionā, un sadarbība ar šo valsti tiek īstenota vairākos līmeņos.

- Ziemeļu dimensija ir veicinājusi diskusijas un kopīgus pasākumus. Piemēram, tās Transporta un loģistikas partnerībā tiek aktīvi risināti jautājumi, ko radījuši reģiona ģeogrāfiskie faktori, tostarp lieli attālumi un strukturālie sastrēgumi.
- Pastāvošās organizācijas un partneru apvienības, tostarp BJVP un *HELCOM*, ir veicinājušas visu reģionā esošo partneru līdzdalību kopīgā plānošanas procesā.
- Eiropas Komisija un Krievijas Federācija ir pastiprinājušas darbu pie konkrētiem sadarbības aspektiem, jo īpaši abpusēji interesējošiem projektiem; šajā ziņā labus piemērus var atrast ES–Krievijas modernizācijas partnerībā, kas tika uzsākta 2010. gada jūnijā.
- Reģioni arī ir izstrādājuši divpusējas iniciatīvas un projektus.

Pēc Eiropas Parlamenta iniciatīvas ES 2010. gada budžetā ir piešķirti EUR 20 miljoni sadarbībai stratēģijas jautājumos ar valstīm, kuras nav dalībvalstis. Šāda sadarbība galvenokārt notiek vides projektos ar Ziemeļu dimensijas Vides partnerības un *HELCOM* starpniecību.

3. Organizatoriskā struktūra

Pārvaldības struktūra ir attīstījusies, lai palielinātu devumu, ko sniedz daudzie stratēģijā iesaistītie dalībnieki un organizācijas. Stratēģijas īstenošanā ir iesaistīts plašs ieinteresēto personu loks, tostarp ES iestādes, starptautiskas finanšu iestādes, politiskas institūcijas un organizācijas, dažādās politikas jomās specializējušās makroreģionālās organizācijas, reģionālās organizācijas un NVO, kā arī atsevišķi reģioni un pilsētas. Vairāk līmeņu pārvaldība ir vienīgais praktiskais veids, kā gūt labumu no šīs kompetenču dažādības. Tāpēc:

- Reģionālajā līmenī atsevišķi eiroreģioni, reģioni, apgabali un pilsētas ir apliecinājušas stingru apņēmiņu; daudzi no tiem vada prioritārās jomas, horizontālos pasākumus un/vai galvenos projektus. Ir mobilizēti vietējie partneri un eksperti.
- Stratēģijas pamatā ir par katru rīcības plāna pamatjomu atbildīgo prioritāro jomu koordinators (parasti valsts ministriju, aģentūru vai reģionu) līdzdalība.

- Reģionā ietilpstošās astoņas ES dalībvalstis ir paidušas politisku apņēmību augstākajā līmenī, un valstu kontaktpunkti nodrošina saskanību starp dažādajiem dalībniekiem katrā administrācijā. Valstu kontaktpunktiem ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu spēcīgu un koordinētu valsts līdzdalību, jo īpaši visu būtisko nozaru ministriju līdzdalību.
- Baltijas jūras reģiona līmeni citu starpā pārstāv Baltijas Attīstības forums (BAF), *HELCOM* un *VASAB*, kas ir tieši atbildīgi par dažādu rīcības plānā iekļauto projektu un pasākumu īstenošanu. Ziemeļu Ministru padome, Baltijas Ministru padome un BJVP piešķir stratēģijai lielu nozīmi savā politiskajā darba kārtībā, kā arī organizējot kopīgus pasākumus un atbalstot galvenos projektus.
- Eiropas dimensija tiek nodrošināta, nepārtraukti sazinoties ar ES iestādēm un padomdevējām iestādēm un jo īpaši ar Augsta līmeņa kvalificētu padomdevēju grupu stratēģijas jautājumos, ko izveidojušas visas dalībvalstis. Eiropas Komisija sniedz savu ieguldījumu kā neatkarīgs ES līmeņa ekspertīzes avots.
- Izšķiroša nozīme ir sabiedriskajai dimensijai. Šajā saistībā ļoti vērtīgs ir Eiropas Parlamenta Baltijas Sadarbības grupas un Reģionālās politikas komitejas ieguldījums, kā arī Reģionu komitejas un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ieguldījums.
- Ir izrādīties, ka rīcības plāns ievērojami atviegļina darba organizēšanu. Tajā ir noteiktas uz mērķi orientētas politiskās prioritātes, konkrēti īstenojamie pasākumi un piešķirta prioritāte labai plānošanai. Tas ir pārvērtis stratēģiju par viegli saprotamu realitāti un atvieglinājis saziņu. Rīcības plāns pēc savas būtības ir ļoti svarīgs darbam, un tas ir regulāri jāatjaunina.

Tehniskajā līmenī būtisks resurss ir palīdzība, ko sniedz ES *INTERACT* programmas birojs Turku. Stratēģijā pragmatiski izmantotas arī citas pastāvošās struktūras. Jautājumu risināšanu veicina tas, ka reģiona robežas nav noteiktas pārlietu stingri, jo netiek piemēroti mākslīgi ģeogrāfiski ierobežojumi.

4. Gūtās atziņas

Jākonsolidē stratēģijas devums sadarbībai reģionā. Turpmāk izklāstīti aspekti, kuriem jāpievērš īpaša uzmanība.

- **Politiskā impulsa uzturēšana**

Politiskā griba joprojām ir panākumu ķīla. Lai uzturētu impulsu, stratēģijai ir jābūt kā atsauces punktam visās svarīgajās sanāksmēs un samitos. Tā ir arī regulāri jāiekļauj attiecīgo Ministru padomju darba kārtībā un jāizmanto kā pamats Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu debatēs. Stratēģija ir jāņem vērā turpmākajos attiecīgās politikas plānošanas procesos visos līmeņos. Lai to veicinātu, stratēģijā ir skaidrāk jānosaka tas, kā risināmas reģiona steidzamās vajadzības (piemēram, nosakot skaidrus mērķus).

- **Apņemšanās**

Stratēģija ir ciešāk jāiekļauj politiskajās un administratīvajās struktūrās. To joprojām var ietekmēt organizatoriskās pārmaiņas vai pārmaiņas politiskajās prioritātēs. Ilgtermiņa ilgtspējībai nepieciešama institucionāla stabilitāte un pietiekami cilvēkresursi (reģionu, valsts un Eiropas līmenī). Lai sasniegtu mērķus, ir svarīgi, lai pilnībā iesaistīti būtu ne tikai

prioritāro jomu koordinatori, bet arī līdzvērtīgas personas citās iesaistītajās dalībvalstīs. Tāpēc nozaru ministrijām ir jābūt aktīvākām un jāpiešķir atbilstīgs personāls un atbalsts.

- **Mērķi un novērtēšana**

Ņemot vērā stratēģijas svarīgumu politikas izstrādē un īstenošanā, ir būtiski novērtēt virzību. Sākotnēji stratēģijā netika noteikti konkrēti mērķi. Tomēr Komisijai un citām ieinteresētajām personām, pamatojoties uz pastāvošajiem mērķiem un izstrādes procesā esošajiem mērķiem atbilstīgi attiecīgajam gadījumam, ir jānosaka kvantitatīvi un kvalitatīvi mērķi un rādītāji stratēģijas uzraudzības vajadzībām. Dažās prioritārajās jomās, piemēram, ar ūdens un jūras vidi saistītajā darbā, šādi mērķi un rādītāji jau pastāv (Ūdens pamatdirektīva, *HELCOM* Baltijas jūras rīcības plāns, Jūras stratēģijas pamatdirektīva), un tos var izmantot. Ierosinātie mērķi un rādītāji ir jānodod plašai apspriešanai.

- **Saziņa un īpašumtiesības**

Informētība par stratēģiju un tās sniegtajiem rezultātiem ir ļoti būtiska. Stratēģijai ir jābūt pamanāmākai. Jāiesaista galvenās grupas, piemēram, vietējās un reģionālās iestādes, NVO un privātais sektors. Neformālā ES reģionālo biroju Baltijas jūras grupa vai *BDF* saikne ar svarīgajiem uzņēmumiem reģionā ir reāli piemēri, kuri ir jāatbalsta arī turpmāk.

- **Pārnozaru saikne**

Lielu pievienoto vērtību var gūt no starpnozaru sadarbības sekmēšanas. Komisija un citas iesaistītās personas veicina semināru organizēšanu un jaunu tīklu veidošanu. Labums, ko sniedz integrētākas pieejas, tika īpaši apspriests 2010. gada forumā.

Pamatojoties uz to, rīcības plānā nesen tika iekļauts jauns daudzlīmeņu pārvaldības stiprināšanas horizontālais pasākums. Divi gadījumi, proti “ūdens apsaimniekošana” un “teritoriālā plānošana”, atspoguļo to, kā sadarbība reģionā tiek organizēta pašlaik un kā ar stratēģiju iespējams uzlabot saziņu visos līmeņos. Tas ir jāatbalsta arī turpmāk.

- **Politikas izstrāde**

Attiecīgajos politikas pārskatos (piemēram, transporta, inovāciju, jūras un vides politikas pārskatos) ir jāņem vērā to kopējā ietekme uz makroreģionu. Baltijas jūras reģionā ir īpaši jāapsver teritoriālās kohēzijas būtiskā nozīme, pamatojoties uz skaidru “uz konkrētu vietu balstītu” vai “uz reģionu balstītu” perspektīvu. Individuālos projektos jāveicina stratēģijas mērķu sasniegšana un jāatspoguļo vispārējā pieeja. Jāizveido ciešāka sasaiste ar stratēģiju “Eiropa 2020” un citām stratēģijām un politiku, piemēram, ar iekšējās drošības stratēģiju, kopējo lauksaimniecības politiku un kopējo zivsaimniecības politiku.

Tādējādi tiek uzsvērts stratēģijas kā tāda instrumenta potenciāls, ar kuru tiek īstenotas Eiropas vispārējās prioritātes. Makroreģionus var izmantot kā ES kopējās politikas stūrakmeņus. Padome ir arī pievērsusi uzmanību vajadzībai izveidot skaidru saikni starp Baltijas jūras reģionu un Donavas reģionu⁸. Lai to būtu iespējams īstenot, Padomes diskusijās ES līmenī ir jāapspiež pieredze attiecībā uz politikas izstrādi makroreģionu līmenī. Nozaru padomes varētu veiksmīgi iekļaut makroreģionu diskusijas savā darba kārtībā.

- **Finansējuma un tehniskās palīdzības turpmāka saskaņošana**

⁸ Vispārējo lietu padomes secinājumi par Donavas stratēģiju (2011. gada aprīlis).

Lai nodrošinātu, ka makroreģionālās prioritātes tiek atspoguļotas turpmākajās ES programmās, ir nepieciešama labāka koordinācija visā vienotajā stratēģiskajā satvarā pēc 2013. gada. Tas ir ļoti būtiski. Šī stratēģija paver ceļu jaunai finanšu un plānošanas perspektīvai, lai labāk racionalizētu visus finansēšanas instrumentus. Tas attiecas ne tikai uz ES dalībvalstīm un to savstarpējām attiecībām — ES, valsts un reģionālajā līmenī jāuzlabo arī to divpusējo sadarbības programmu stratēģiskā koordinācija, kuras tiek īstenotas kopā ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis. Turklāt kļuvis pamanāms atbalsts no tādām starptautiskās sadarbības programmām, kas attiecas uz to pašu ģeogrāfisko apgabalu, uz kuru attiecas makroreģionālā stratēģija. Šādas programmas ir jāpastiprina un ciešāk jāsaista ar šo darbu.

Jāizveido arī skaidrāka saikne starp prioritāro jomu koordinatoriem un ES programmu vadošajām iestādēm. Reģionā esošajiem valsts un starptautiskajiem finansējuma avotiem ir pilnībā jāievēro stratēģija. Sniegt ieguldījumu ir aicināti arī citi partneri, piemēram, Ziemeļu Ministru padome un Zviedrijas Starptautiskā attīstības aģentūra. Jāveicina novatoriskas finansēšanas pieejas. Šajā ziņā labs piemērs ir īstenošanas mehānisms, kas pašlaik tiek izstrādāts sadarbībā ar *EIB*. Kopīgie projekti ir jāfinansē no dažādo valsts ES programmu līdzekļiem, un ir jārada institucionāli priekšnoteikumi, kas atvieglinātu šādu iespēju.

Svarīgs faktors ir organizatoriskā atbalsta finansējums kārtējo izmaksu segšanai. ES budžetā 2011. gadā piešķirti EUR 2,5 miljoni. Tomēr, ņemot vērā, ka turpmāk šādi līdzekļi netiek garantēti, ir jāizskata citas tehniskās palīdzības iespējas, it īpaši iespēja saņemt tehnisko palīdzību no pastāvošajām programmām un turpmāk plānotajām programmām.

Visas stratēģijas līmenī vai konkrētās prioritārajās jomās, pasākumos vai galvenajos projektos varētu būt lietderīgi piemērot arī alternatīvus sadarbības paņēmienus, piemēram, Eiropas teritoriālās sadarbības grupas. Tas būtiski veicinātu sadarbības struktūru nostiprināšanos un ilgtspējību, vienlaikus novēršot pastāvošo struktūru dublēšanu.

5. Ieteikumi

Kopumā ir skaidrs, ka stratēģija ir jauns veids, kā apvienot daudzus partnerus un politikas jomas ar mērķi sasniegt vairāk, nekā tas būtu iespējams, katram partnerim darbojoties atsevišķi. Pamatojoties uz šajā ziņojumā izklāstīto pieredzi, Komisija iesaka:

- pastiprināt stratēģijas integrēto būtību, veidojot ciešāku saikni ar stratēģijā “Eiropa 2020” iekļautajiem tematiem un labākajiem paraugiem;
- nodrošināt stratēģijai Eiropas dimensiju, regulāri apspriežot stratēģiju politikas padomēs;
- piešķirt prioritāti mērķu noteikšanas darbam, lai stratēģija kļūtu mērķtiecīgāka un konkrētāka attiecībā uz tās galvenajiem mērķiem;
- maksimāli pastiprināt centienus saskaņot kohēzijas politiku un citus finansēšanas avotus reģionā ar stratēģijas mērķiem;
- stiprināt īstenošanas struktūras (jo īpaši prioritāro jomu koordinatorus un to vadības grupas) gan finansiāli, gan personāla ziņā; veidot valsts koordinācijas komitejas, kā arī identificēt kontaktus valsts līmenī katrā prioritārajā jomā; struktūrām ir jābūt pilnībā iekļautām ministrijās un/vai citās attiecīgajās iestādēs;
- izstrādāt “saziņas iniciatīvu”, lai nodrošinātu plašāku līdzdalību stratēģijā, kā arī labāku izpratni par sasniegumiem stratēģijas īstenošanā.

Komisija arī turpinās darbu pie šīs jaunās makroreģionālās pieejas radītās pievienotās vērtības identificēšanas, kas varētu būt iespējams, pamatojoties uz stratēģijas ietekmes ārēju novērtējumu. Tās secinājumi tiks iekļauti ziņojumā par makroreģionālās stratēģijas koncepciju, kuru Padome ir lūgusi sagatavot līdz 2013. gada jūnijam, pamatojoties uz gūtās pieredzes labāko iespējamo analīzi.

Šo ieteikumu īstenošanai nepieciešams augsta līmeņa ieguldījums no visām ieinteresētajām personām. Komisija uzskata, ka stratēģijas līdzšinējie sasniegumi un atzinīgais novērtējums attaisno šos turpmākos pasākumus.